

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cornelii Iansenii Episcopi Iprensis Avgvstinvs

In Qvo Genuina sententia S. Avgvstini de humanæ naturæ stantis, lapsæ,
puræ statu & viribus eruitur & explicatur

Jansenius, Cornelius

Lovanii, 1640

10. An indiguerint Adam & Angeli adiutorio gratiae ad iuste vive[n]du[m]
& persevera[n]du[m] in iustitia.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13673

& integrè & fortiter imperaret, nec amplius A arbitrium semisaucium hac atque illac versaret iactaretque voluntatem, nec pateretur partem ejus allurgentem cum alia parte cadente luctantem. Vnde quemadmodum nunc animus imperat, ut moveatur manus, & tanta facilitas est, ut vix à seruitio discernatur imperium: ita longè majore facilitate liberum arbitrium hominis & Angelorum sibi, ut non peccare, hoc est, cum Deo permanere vellet, imperabat, & cum ipso nutu motus voluntatis, ipsaque cum Deo perseverantia sequebatur. Et ista præcipua radix est, cur Augustinus toties extremam illam benè vivendi facilitatem in illa primæ conditionis præstantia commendare solet ut supra vidimus, quia nihil sanæ voluntati, ne vellet, aut ne plenè vellet obsisteret. Ex qua mirabili, nobisque inexperta felicissimæ sanitatis facilitate, etjam gravitatem primi peccati plerumque petit, ut B suo loco demonstrandum est.

Hanc igitur utramque, quam tetigimus, radicem tantæ fortitudinis primæque libertatis, habitualem videlicet voluntatis gratiam, & omnis infirmitatis concupiscentialis absentiam simul eodem loco tangit, & insinuatam voluit Augustinus. Cum enim dixisset: *Ut ergo non acciperet hoc donum Dei, id est, in bona perseverantiam primus homo; sed perseverare vel non perseverare in eius relinqueretur arbitrio; statim divina illa verba subiicit, quæ superioris doctrinæ, quam ex ipso dedimus, rationem continent: Tales vires habebat eius voluntas, quæ sine illo fuerat infirma peccato, & nihil illi ex se ipsa concupiscentialiter resistebat, ut dignè tanta bonitati, & benè vivendi facilitati perseverandi committeretur arbitrium. Clarissimè namque, & præclarissimè quicquid superioribus tribus capitibus de facilitate benè vivendi, de potestate perseverandi, per voluntatis, seu liberi arbitrii vires, deque causis ejus habituali voluntatis bonitate & cupiditatum vacuitate resistentium, ex ipso diximus, admirabili brevitate & gravitate complexus est. Perpicuè quippe duabus illis sententijs dicit, primum*

Et de correptione & gratia c. 12.

hominem non accepisse hoc perseverantiæ donum, sed in ejus arbitrio esse relictum: perpicuè dicit, voluntati ejus, non gratiæ, perseverandi, hoc est, semper constanterque justè vivendi arbitrium esse commissum: perpicuè dicit, dignè, id est, jure & merito rem tantam ex arbitrio voluntatis suspensam fuisse: perpicuè dicit, causam istius tantæ privilegiæ esse tales vires voluntatis. Nec minus perpicuè causas exprimit: primam, quod sine illo fuerat infirma peccato; ecce habitualement voluntatis amorem, & justitiam: alteram, quod nihil ipsi ex se ipsa concupiscentialiter resistebat; ecce concupiscentialis infirmitatis absentiam. Et ne quis formolentior brevissima verba amplissimo sensu grava minis expenderet, easdem causas repetit manifestius, dum eas vocat, tantam bonitatem, & benè vivendi facilitatem, bonitatem ad habitualement gratiam sanctitatis referens; benè vivendi facilitatem ad concupiscentiam resistentem vacuitatem. Quorum utrumque, quia lapsu hominis primæque illa dona corumpente, sublatum est, hinc etiam à viribus arbitrii nostri tanta illa benè vivendi & perseverandi potestas avolvit. Quod non minus luculenta verborum perpicuitate & auctoritate subjungit, ne quis forte illa superiora ejus verba sic intelligeret, quasi eo sensu tantum perseverantiam istius hominis arbitrio commisit, quod sine libero arbitrio concurrente haberi non posset: Nunc vero, inquit, postquam est illa magna peccati merito amissa libertas, cui videlicet, quemadmodum dixerat, propter tales vires perseverandi committeretur arbitrium, etiam majoribus donis adjuvanda remansit infirmitas. Manifestè significans donâ illa adjuvantis gratiæ Christi in locum istius libertatis magnæ successisse; ut quod stante homine per libertatis istius magnitudinem præstari potuit, id infirmitati lapsi fractique hominis per gratiæ adiutorium, amissâ jam illâ libertate, donaretur. Et hæc de libertatis illius congenitæ viribus satis: nunc tempus est, ut ad gratiam Dei asserendam accingamur.

Et de bonitate c. 12.

CAPVT DE QVIMVM.

An indiguerint Adam & Angeli adiutorio gratiæ ad justè vivendum, & perseverandum in iustitia.

IA si dudum enim lectorem mihi videre videor demirantem, quod ille celeberrimus gratiæ prædicator, & humanæ superbix debellator, tantæ doctrinæ luce, & rerum rationumque inter se coherentium nexu, vires innocentis istius libertatis asseruerit, ut hoc unicum anxie timuisse videatur, ne quis adjuvanti gratiæ relinqueretur locus: quod cum sit nefas de illo credere,

me forsitan suspiciabuntur ita doctrinam ejus aliquâ industria subtilitate concinnasse, ut totum penè negotium perseverantiæ salutisque consequendæ naturalis libertatis viribus commisisse videatur. Sed si paulisper, quemadmodum veritas cum veritate pacem tenet, ita ipsi in pertractanda innocentis naturæ & adjuvantis gratiæ conciliatione patientiam teneat, perpicuè ipsâ Dei gratiâ me adjuvante, patefa-

patetiam, quod neque vires istæ liberi arbitrii, quas sine ullo verborum aut industria fūco ex ejus scriptis ac mente, quantā potuimus sinceritate declaravimus, obnubilant gratiam; neque gratiæ necessitas imbecillitatem istius libertatis arguat, aut quicquam eorum, quæ hæcenus sunt declarata, subvertat. Absit enim, absit, ut divini gratiæ amator sincerissimus, & necessitatis ejus assertor fidelissimus, ita sibi sumpserit ancillæ patrocinium, ut dominæ læserit adjuviorium.

Quapropter quemadmodum in præcedentibus Augustinum fidentissimè confirmantem audivimus, Sanctos Angelos per liberum arbitrium in veritate stetit, & primum hominem per idem liberum arbitrium in ea stare potuisse, quod post lapsum hominibus non nisi per gratiam conferendum est: ita nunc vice versa, juxta doctrinam ab eo traditam, & juxta fidem Catholicam ab eo explicatam dicimus, neque Angelos, neque primum hominem ullo modo sine gratiæ juvantis adjuviorio in veritate stare, hoc est, in accepta justitia perseverare potuisse. Veritatem istam tot modis, sive naturam & nomen gratiæ, sive effectus, & operandi modos spectes, asseruit, tantaque contentione inculcavit Augustinus, ut non minus pro salvanda divini gratiæ necessitate ad tuendam justitiam status innocentiam, quam ad illam perditam reparandam pro tuendo Iesu Salvatoris auxilio sollicitus fuisse, ac decertasse videatur. Nam in primis, si rationem gratiæ desideramus, expressit illam, eum, postquam Adamo per meritum conferendam esse docuisset immortalitatem, quo meriti nomine gratiam exclusisse videbatur; statim quasi corrigendo adjecit: *Quamvis sine gratia nec tunc ullum meritum esse potuisset; quod ex liberi arbitrii insufficientia ad bonum provenire declarat.* Et cum ex professo illam sibi proposuisset quaestionem occasione meriti, cujus similiter mentionem fecerat; *Quid ergo? Adam non habuit Dei gratiam? perspicue, & sine ulla ambiguitate respondet: Imo verò habuit magnam, sed disparem.* Quod cum generaliùs dictum de quavis gratia etiam sanctificationis accipi potuisset, declarat postea se etiam de gratia ad operandum necessaria intelligere: *Sane habuit, inquit, gratiam, in qua si permanere vellet, nunquam malus esset, & sine qua, etiam cum libero arbitrio, bonus esse non posset.* Et paulò post: *Nec ipsum ergo Deum voluit esse sine gratia.* Et iterum: *Hæc prima est gratia, quæ data est primo Adam; sed hæc potentior est in secundo Adam &c. nec illa quidem parva erat, quæ demonstrata est etiam potentia liberi arbitrii.*

Quod si verò effectus divini gratiæ, sive Dei per gratiam auxiliantis creaturæ suæ, velimus attendere, & expendere, plerosque deprehendemus non minus Angelis & homini quamdiu stetit, quam postea ejus jam lapsis, Deum, juxta Augustini doctrinam, opitulatione gratiæ suæ contulisse. Nam in primis non minimus est effectus gratiæ, quod per

A illam creaturam operantem regit: de quo sic loquitur Augustinus: *Creatus est rectus, non se serm. 12. fecit rectum: Quid se autem ipse fecerit, notum est; verb. Apost. cadens a manu sigiti, fractus est. Rogabat enim eum ipse qui fecerat; vultu deserere a quo factus erat: permisit Deus, tanquam dicens: Deserat me, & inveniat se, & miseriam suam probeat, quia nihil potest sine me.* Et quamvis regimen generaliter etiam de præcepto possit intelligi, juxta illud Augustini: *Sic enim munerans libero arbitrio, ut tamen eum regeret imperio, terreret exitio: hic tamen internum illud regimen, quod gratiæ proprium est intelligi debet, duabus de causis: primò quidem, quia Deus illud regimen homini eum deserere volenti subtraxisse indicatur; ut experientia probaret homo, se nihil posse sine Deo. Regimen autem imperij tantum abest, ut homini deserenti subtrahat Deus, ut potius propter imperium illud, hoc est, legem non subtractam prævaricando reus fiat. Sed aliud internum divini gratiæ regimen superbientibus subduci solet, & ita permitti, ut creatura creatorum deserat. Secundo, quia cum de regimine Augustinus loquitur, quod hominibus Deus tribuit, ne se deserant, vel subtrahit, ut ab eis superbendo deseratur, veram internamque gratiam intelligere solet. Nam cum de solo hominum regimine scripsisset Pelagius: *Omnis voluntas propria regi, & suo deservio unumquemque dimitti, vehementer adversus illam exaruit sententiam Augustinus, & veræ gratiæ adjuvantis necessitatem negatam esse conclusit.* Hinc cum magnificos effectus rectoris gratiæ recensuisset, adjecit: *Præstat hoc Deus illis, quos subditor regi; non autem illis qui se idoneos ad se ipsos regendos putant, & prædicti cervicæ propria voluntatis ipsum designantur habere rectorem.* Et aliquanto superius: *Hoc enim spiritu, nempe sapientiæ, quæ maximè voluntatem afficit, non viribus propria voluntatis reguntur, & aguntur filij Dei. Et inferius: Filij Dei, qui hoc novimus, & se Dei Spiritu regi & agi gratulantur, quo modo moveri poterunt, cum audierint, vel legerint à Pelagio scriptum, omnes voluntate propria regi, nempe sicut etiam Adam à se regi voluisse, nonnunquam Augustinus docet, & suo desiderio unumquemque dimitti.* Quapropter id quod supra Adamo Dei regimen deserenti contigisse scripserat, hoc idem talibus Dei regimen detrectantibus, ipsidem pœnè verbis asserit, videlicet, *ut sibi regendi dimittantur, ut sine rectore Deo præcipua- ti, non se à seipso regi potuisse, penus experiantur.* & alibi per illud regimen effici scribit, *ne in peccata prorupamus: Protegit nos, quia Deus est, ne moriamur; regit nos, quia rex est, ne cadamus. Regendo autem non frangit nos; nam quos non regit, frangit.**

D Sed præter regimen illud, quod gratiæ proprium est, alios non paulò expressiores effectus gratiam Adamo contulisse declarat. Quid enim apertius, quam operari hominem, eumque custodire, ne peccando injustus fiat. De quo effectu sic Augustinus: *Deus idem qui*

In Enchir. 1. 106.

In decor. esp. & grat. 1. 11.

Lib. de gift. Pelag. c. 3.

Ibid.

In finem Psalms. 144.

WANTINVS
WENI

creat hominem, ut homo sit, ipse operatur hominem, atque custodit, ut etiam bonus beatusque sit. De homine primo loquitur ut verborum illorum sensum excuspat: *Vi operaretur & custodiret illum, videlicet Deus Adamum, sicut hoc Augustinus explicat. Unde in eundem sensum adijcit: Quia locutione dicitur homo operari terram, que iam terra erat, ut ornata atque fecunda sit: Ea locutione dicitur Deum operari hominem, qui iam homo erat, ut pius sapiensque sit, eumque custodire: quod homo sua potestate in se (potius) quam illius supra se delictatus, dominationemque eius contemnens, tutus esse non possit. De ista custodia sapius etiam alibi mentionem facit: Quapropter, inquit, etiam primum hominem Deus in ea salute, in qua conditus erat, custodire voluisset, si ad permanentiam &c. Cujus divinæ custodiæ effectus declarans, alio in loco Augustinus, ad omnes tentationum victorias obtinendas valere demonstrat. Sed sensum magistri sui luculentissimis verbis Fulgentius nobis aperuit. Cum enim docuisset, naturam Angelicam sua non suffecisse stabilitati, experimento rem declarans: Suis autem, inquit, ad custodiam sibi sat esse viribus non incongrue crederetur, si nulla pars eius (in demonibus) in deterius laboraretur. Ex quo demonum infelici casu, ut adijcit paulo post, profecto cognoscitur, uniformi cunctos opprimi potuisse ruina consortio, nisi quos vellet a casu pravitatis virtus illa defenderet, qua sola naturaliter mutari depravarique non possit. Et continuo adhuc apertius Dei operantis virtutem inculcans: Non alia stantem, ait, Angelum à ruina potuit custodire, nisi illa, qua lapsam hominem post ruinam potuit reparare. Una est in utroque gratia operata; in hoc ut surgeret, in illo ne caderet: in illo ne vulneraretur, in isto ut sanaretur; ab hoc infirmitatem re-*

pulit, illum infirmari non sivit; illius esca, istius medicina.

Sed nullus evidentior divinæ gratiæ effectus est, quam quòd, velut auxilium ad opera bona tanquam fructus iustitiæ proferendos destinatum, operantem juvet ac roboret. De quo sapientissimè & instantissimè sanctissimus ille Vindex gratiæ locutus est. Quid enim isto loco clarius? Sic factus est homo rectus, ut & manere in ea rectitudine posset, non sine adiutorio divino. Quid isto evidentius? Est peccatum in solo libero arbitrio erat constitutum; non tamen iustitia retinende sufficiebat liberum arbitrium, nisi participatione immutabilis boni divinum adiutorium preberetur. Et rursum: *Vi ab eo teneretur vita iustitiæ, parum erat velle, nisi ille qui eum fecerat, adjuvaret.* Quid isto luculentius? *Dederat & adiutorium, Deumque sine quo in ea (bona voluntate) non posset permanere, si vellet.* Quid isto accuratius? *Sic erat institutus (homo) ut si de adiutorio Dei fideret, bonus homo malum angelum vinceret: si autem creaturam atque adiutorem Deum superbe sibi placendo desereret, vinceretur: meritum bonum habens in adiuta divinitus voluntate reicta.* Ex quo factum est, ut tanquam proprio & solemnè titulo Deum voluntatem bonarum adiutorem appellaverit. Sed quid pluribus? Huiusmodi pro gratiæ veritate, & in statu etiam innocentie necessitate, testimonia ita in operibus Augustini crebra sunt, ut quicumque illam sibi vel labefactandam, vel negandam, vel etiam in dubium revocandam exillimaret, ut à quibusdam factum fuit, eorum pondere & multitudine non minus quàm Ecclesiæ auctoritate obrui posset. Hoc enim tanquam Catholice fidei dogma credidit, & expresso canone credendum sanxit antiquitas, ut paulo post dicturi sumus.

C A P V T X I.

Vtrum ad singulos actus bonos gratia necessaria fuerit: & quæ radix tantæ necessitatis.

NEc verò ad perseverandum tantummodo in iustitia, ut quidam arbitrantur, sed ad singulas etiam voluntates bonas, seu opera bona, seu tentationum victorias, per quas fit ut quis in iustitia perseveret, Angelis & hominibus istam gratiam necessariam esse, eadem prorsus asseverantiâ Augustinus docuit. Quod ipsum non uno certè loco in scriptis ejus videre licet.

Nam quod istud mirum fortasse cuiquam recentiorum scriptorum videatur, hoc inde fit, quia sicut in alijs partim jam ostendimus, partim in multis adhuc ostensuri sumus, doctrinas Augustini certissimas, & usitatissimas ejus phrasas longè alio plerumque sensu accipiunt, quam eas Augustinus usurpaverit. Ex quo fieri necesse est, ut nisi quis, ex diligenti, & assidua librorum omnium lectione, spiritui, doctrinæ, & phrasibus ejus non rarò ex-

A litterarum sacrarum textu haustis familiaris fuerit, in alienissimas ab ejus mente sententias præcipitur: quas tamen ipsius esse vel dubitare nefas esse putet. Idem recentioribus plerisque & hoc loco contigit. Cum enim audiunt gratiæ necessitatem ad perseverandum ab ipso prædicari, hoc ita accipiunt, quemadmodum videntur ista verba resonare, nimirum fieri non posse, ut quis justam vitam perducatur ad finem, nisi gratiâ suâ Deus subinde opituletur, mutabilitatem arbitrij adversus graviore tentationes confirmando in bono. Itaque putant isti gratiæ nullum fieri præjudicium, etiam si aliquamdiu sine eius vivatur adiutorio, & aliquos actus ex arbitrij jam semel sanctificati libertate operetur. Sed longè alius Augustini sensus est: per hoc enim ipse significare vult, post fidem jam ex Dei gratia susceptam, non posse hominem in bono progredi, neque tantillum in eo persistere, boni